

TIZENHETEDIK JELENTÉS.

AZ

1901. évi

J E L E N T É S E.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ 1901. ÉVI NOV. HÓ 10-ÉN KOLOZSVÁRT TARTANDÓ

XVII. RENDES KÖZGYÜLÉSRE

IRTA ÉS ÖSSZEÁLLITOTTA:

SÁNDOR JÓZSEF,

T. ALELNÖK FŐTITKÁR.

KOLOZSVÁRT.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TIZENHETEDIK JELENTÉS.

AZ

1901. évi

J E L E N T É S E.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ 1901. ÉVI NOV. HÓ 10-ÉN KOLOZSVÁRT TARTANDÓ

XVII. RENDES KÖZGYÜLÉSRE

IRTA ÉS ÖSSZEÁLLITOTTA:

SÁNDOR JÓZSEF,

T. ALELNÖK FŐTITKAR.

KOLOZSVÁRT.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

105738

TARTALOM.

	Lap.
A) Összefoglalás.	VII—XIV
B) Részletezés.	
A) A közgyűlés.	
I. A múlt 1900. évi közgyűlés jegyzőkönyve.....	3
B) A vagyon.	
a) Számvizsgálók jelentése. — Utasítás a könyvvezetés számára	8
b) Vagyon állapota 1900. decz. 31-én. I. Bank-elhelyezések. — II. Tőzsdei értékpapírok. — III. Értékpapír-kamat. — IV. Magán értékpapírok. V. Megtérülendő kölcsönök. — VI. E. M. K. E. ingatlanok. — VII. Felszerelések. — VIII. Algyógyi birtok. — IX. Várandóság. — X. Előlegek. — XI. M. kir. postatakarékpénztár. — XII. Pénztár.	9
c) Vagyon állapota 1901. aug. 31-én	14
d) Veszteség- és nyereség-számla 1900. december 31-én	16
e) Mérleg-számla 1900. decz. 31-én	18
f) Nyers-mérleg 1901. jun. 30-án	20
g) Költségvetés az 1901. január 1-én meglévő kész vagyon jövedelme alapján	22—23.
h) Új tagok a múlt közgyűlés óta. (Az új Alapszabályok alapján beléptek.) A) Örökös és alapító tagok. B) Rendes tagok: I. Évi 4 koronán felüli kötelezettséggel. — II. Tíz évre 40, vagy 32 koronát előre lefizettek. III. Évi 4 koronás kötelezettséggel	28—32.
C) A fiókválasztmányok köréből.	
1. Balázsfalvi vidéki kör. — 2. Gyula-Fehérvár városi választmány. — 3. Besztercze-Naszódvármegyei választmány. — 4. Brassóvármegyei választmány. — 5. Hétfalusi fiókkör. — 6. Csikvármegyei választmány. — 7. Gyergyó-vidéki fiókkör. — 8. Hunyadvármegyei választmány. — 9. Szé- benvármegyei választmány. — 10. Udvarhelyvármegyei és Székely-Udvarhely városi vá- lasztmány	33—39.
D) Az intézmények köréből.	
A) Egyesületi intézmények. I. Algyógyi m. kir. áll. gróf Kun Kocsárd székely földműves iskola E. M. K. E. alapítás. 1. Az igazgató jelentése. 2. Az ellenőrző bizottság jelentése — III. Aranykúti E. M. K. E. népiskola. — IV. Balázsfalvi E. M. K. E. iskola. — V. Kis-sebesi E. M. K. E. népiskola. — VI. Magyar-nagy-zsombori E. M. K. E. iskola. — VII. Magyaró-kereki E. M. K. E. iskola. — VIII. Vámos-udvarhelyi E. M. K. E. iskola. IX. Ördögkúti E. M. K. E. óvó. — X. Se- gesvári E. M. K. E. óvó.....	40—51.
B) Segélyezett intézményektől. I. Abosfalvi r. kath. iskola. — II. Alsó-porumbáki r. kath. körlelkészlet. III. Borbándi r. kath. gyermek-menedékház. — IV. Csomafáji ref. iskola. — V. Dévai m. kir. áll. főreáliskola. — VI. Fogarasi községi óvó. — VII. Gyergyó-bélbori r. kath. körlelkészlet. — VIII. Gyergyó-tölgyesi r. kath. leányiskola. — IX. Gyergyó-tölgyesi r. kath. körlelkészlet. — X. Szászvárosi magyar kisdudóvó. — XI. Szindi unit. iskola. — XII. Topánfalvi r. kath. lelkészlet.....	51—54
C) E. M. K. E. népkönyvtárak és népdaloscörök I. Az Emke-népkönyvtárak jegy- zéke. — II. Az Emke-népdaloscörök jegyzéke	55—58.
D) Honi ipar. Az E. M. K. E. által engedélyezett iparcikkek jegyzéke. — Az E. M. K. E.-iparcikkek kizárólagossága.....	59.

A)

ÖSSZEFOGLALÁS.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tisztelt Közgyűlés!

Mult évi szept. hó 8-án Kolozsvárt tartott XVI-ik évi rendes közgyűlésünk óta több mint egy kerek esztendeje folyt le. Ez idő alatt vártuk a kolozsvári Mátyás- király-szobor leleplezését, mely miatt tettük jelen közgyűlésünk megtartását is Kolozsvárra, hogy alkalmat adjunk a vendégközönségnek egy Emke közgyűlésen is résztvehetni. Azonban a szobor leleplezése az idénről is lemaradt s így az igazgató-választmány, a politikai választások lezajlása után f. évi nov. 10-ére a közgyűlést Kolozsvárra kitűzte. A mult évi közgyűlés 9. jegyzőkönyvi sz. határozata alapján azonban a jövő 1902 év tavaszán a közgyűlés megtartására ismét a vidékre és pedig Nagy-Enyedre megyünk, a hová ujjal is ünnepélyesen meghivattunk. A jövő évi közgyűlést ehhez képest Nagy-Enyeden, Alapszabályszerűleg a tavaszi hónapok valamelyikén, legczélszerűbben pünkösöd másod napján fogjuk megtartatani.

A mult évi közgyűlésünk előtt királyunkat, I Ferencz József Ő cs. és Apostoli királyi Felségét 70-ik születésnapja alkalmából sürgönyileg üdvözlővén, Ő Felsege ezért 1900. évi aug. hó 25-én 274 sz. alatt kelt kabinet-irodai rendeletével legmagasabb köszönetét nyilvánítani méltóztatott.

Közgyűlési határozataink közül különös fontossággal bírt az, melylyel Apponyi Albert gróft, egyesületünk igazgató választmányi tagját s évi 200 koronával örökös alapító tagunkat, az 1900. évi „párisi interparlamentáris konferencián a magyar nemzet dicső hírnevének megvédése körül elért sikereért“ az egyesület örökös disztagjává választva, egyszersmind jegyzőkönyvileg üdvözlöttük. Apponyi Albert gróf 1900. év okt. hó 21-én kelt levelében meleg hangon köszönte meg „e kitüntetést“, kijelentvén, hogy: „ha az egyesület — ugyanond — a diszoklevél, illetve a jegyzőkönyvi kivonat megküldése kapcsán azt a jó kívánságát is fejezi ki, hogy munkaerőm és munkakedvem ne lankadjon, ugy e kívánság teljesüléséhez hathatósan hozzájárult azzal a fényes elismeréssel, a melylyel azt a keveset is méltatta, a mennyit eddig tettem“.

Az igazgató választmánynak évközi másnemű *érintkezései* közül kiemeljük: a Pálffy János gróf, v. b. t. t -hoz »a közép osztály fiai neveltetése ügyében tett országos kulturális alapítványa alkalmából« 1900. szept. 12-én küldött sürgöny-üdvözlöt, melyre a nemes gróf a legmelegebben válaszolt.

Sürgönyileg üdvözlötte továbbá az egyesület a többek közt a F. M. K. E. aug. 27-én Ó-Tátrafüreden tartott közgyűlését is és részvétiratokat küldtünk az Orsz. Magyar-Iskola-egyesület elnöke, Gerlóczy Károly kir. tanácsos, székesfővárosi ny. polgármester, 1900. aug. 25-én Kőbányán, valamint a Békésvármegyei közművelődési egyesület igazgatója, Oláh György megyei t. főügyész, 1900. aug. 8-án Gyulán történt elhunytá alkalmából. Több mint 22 ízben megejtett különböző képviseltetéseink és kiszállásaink közül e helyen kiemeljük: a Székesfejerváron 1900. december 1-én tartott Vörösmarty-ünnepen. az Orsz. Múzeum- és

könyvtár bizottság 1901. ápr. 9-én Budapesten tartott közgyűlésén, a maros-vásárhelyi Székely-társaság 1901. jul. 3-iki nagygyűlésén, a Székely-kongresszus tárgyában az E. K. E. által 1901. július 28-ára Kolozsvárra egybehívott orsz. értekezleten, a kolozsvári Erzsébet-szobornak f. évi június 16-án és a Héjasfalvi honvédemléknek f. évi szeptember 20-án megtartott leleplezési ünnepén való képviseltetést. Az utóbbi honvédemlékre 654 kor. 88 fillért is gyűjtöttünk.

A kir. kormány nyal való érintkezéseink rendjén a dolog természete szerint a legtöbb átiratot váltottunk a kir. vallás- és közoktatásügyi, valamint a kir. földművelésügyi miniszterekkel. Dr. Wlassics Gyula kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterrel szemben a választmány hazafias köszönetét is fejezte ki, azért, hogy Balázsfalván, az erdélyi rész emez egyik legfontosabb pontján, az Emke-iskola megszüntetésével négy tanerejü áll. iskola létesítését határozta el, illetve vette foganatba Hasonlóképen ismételtén mondott köszönetet a választmány dr. Darányi Ignác kir. földművelésügyi miniszternek, az algyógyi gróf Kun Kocsárd székely földműves iskola áldozatkész fejlesztéséért.

Az erdélyrészi magyar, ugymint róm. kath. ev. ref. és unitárius egyházak a t ó s á g o k k a l is hivatalos érintkezésünk állandó, sokszoros és barátságos vala.

A politikai hatóságok közül főleg az erdélyrészi fő- és alispánokkal, valamint polgármesterekkel volt a legtöbb hivatalos érintkezésünk, a kik jobbára fiók-választmányaink élén állanak, a kir. tanfelügyelő urakkal együtt, kiket egyes konkrét kérdésekben számos esetben kerestünk meg véleményezés, vagy javaslat készítése végett. Képviseltette magát legutóbb az egyesület üdvözlő irat küldésével is, a Kolozsmegyei tanterületi tanító-testület által f. évi okt. 23-án, Kozma Ferencz kir. tanácsos, Kolozsmegyei kir. tanfelügyelő, választmányunk tagja, 30 éves tanügyi munkássága évfordulója alkalmából Kolozsvárt rendezett jubileumon is.

As igazgató-választmány a mult közgyűlés óta tartott 12 rendes ülést, vagyis minden hónap 12-én Kolozsvárt a városházán — a nyári szünet kivételével — egy-egy ülést. A 12 ülésen hozott a választmány 342 fő- és 31 alhatározatot, összesen 373-at. Az üléseket látogatta 81 tag, összesen 281 esetben. A látogatások száma 37-tel mulja felül a tavalyt: tehát a választmány üléseinek, határozatainak, és látogatásainak száma az egyesület iránt való nem lankadó érdeklődésről tanuskodik.

A directorium az igazgató-választmány üléseinek előkészítése és a halasztást nem tűrő sürgős, vagy folyó ügyek ellátása tárgyában tartott 15 ülést, melyeken hozott 467 fő- és 49 alhatározatot, összesen 516-ot, a mi 45-tel több, mint a tavalyi hasonló határozatok száma. Ugy a választmányi, mint a directoriumi ülésekben rendszeren B é l d i Ákos gróf elnökölt, előadott S á n d o r József. A folyó év nyarán az elnököt K o r n i s Viktor gróf alelnök helyettesítette. Emke jegyzőink, mint rendszeren, buzgón teljesítették tisztöket.

A ssakosztályok közül főleg az irodalmi-szakosztály munkált legtevékenyebben, mely Szabó Sámuel elnökle alatt rendszeren javaslatokat dolgozott ki a beérkező népkönyvtári és népdaloskőri kérvényekre nézve stb. A bizottságok közül kiemelem az algyógyi székely földműves iskola ellenőrző-bizottságát, mely B á n f f y Ernő báró, L é s z a y Ferencz kir. tanácsos, P o l c z Rezső és a t. alelnök-főtitkár tagokból állólag az év folyamán kétszerszállt ki Algyógyra, u. m. f. évi febr. 25 én és szept. 22-én, rendes jelentések tételével.

A főtitkári-hivatalhoz a mult üléstől ez év október 8-ig, mint a jelentés ezen része elkészültéig iktatóra érkezett: szellemi ügyszer 1.081, anyagi 597, együtt 1.678 darab. Kiadatott: szellemi 772, anyagi 496, együtt 1.268 ügyszer. Iktattatott és kiadatott tehát összesen 2.946 drb. Postára adatott: vidékre 52.175, helyben kézbesítve 1.021, csomag 85, együtt 53.281 darab. A pénztári ágban a mult közgyűléstől f. év október 1-ig pénzkiutalás történt 630 esetben, nyugta kiadatott 2.352 drb., együtt 2.982. Pénztári naplóra érkezett 1.187 tétel, mely 7.108 további tételszám alatt dolgoztatott fel. Nyomdailag, írógépen vagy mimeographon sokszorosított irat, felszólítás, körözvény stb. kiküldetett pénztárilag külön 35.000 drb, továbbá 30.000 gyűjtőiv és Alapszabály.

Vidēki szervezetünket illetőleg **főkválasztmányaink** közül ujjászerveződött 1, a Hunyadvármegyei 1900. decz. 30-án Bethlen Miklós gróf főispán elnökle alatt, és alakulóban van 1 uj, Makón, Molnár Albert áll. főgymn. tanár buzgó fáradozásával.

Már kész és munkáló fiókválasztmányaink különben: Budapesten a székesfővárosi, az Alföldön a Debreczen sz. kir. városi és Hajdúvármegyei, a Szentés és vidéki, mely újjászervezésre vár, miután erre a munkára vállalkozott dr. Vadnay Andor főispán elhunyt és az Arad városi és megyei, melynek újjászervezése tárgyában évközben a központból helyszíni kiszállás is történt. Az erdélyi részben rendes megyei választmányunk van mind a 16 vármegyében, u. m. Alsó-Fehér-, Besztercze-Naszód-, Brassó-, Csik-, Fogaras-, Háromszék-, Hunyad-, Kis-Küküllő-, Kolozs-, Maros-Torda-, Nagy-Küküllő-, Szeben-, Szilágy-, Szolnok-Doboka-, Torda-Aranyos- és Udvarhelyvármegyékben; önálló hatáskörrel, vagy a megyei választmánytól többé-kevésbé függetlenül dolgoznak: Alsó-Fehérmegyében a Gyula-Fehérvár sz. kir. városi választmány és a Balázsfalvi vidéki kör; Besztercze-Naszódvármegyében az Ó-Radna vidéki kör; Brassóvármegyében a Hétfalusi kör, Hosszufalu központtal; Csikvármegyében a Gyergyóvidéki kör Gyergyó-Szentmiklós, Hunyadvármegyében a Vajda-Hunyad városi választmány; Kolozsvármegyében a Kolozsvár sz. kir. városi választmány és a Kalotaszegi kör Bánffy-Hunyadon; Szolnok-Dobokamegyében a Deés városi és a Szamos-Ujvár sz. kir. városi választmányok. Mindent összevéve van az Emkének: 1 székesfővárosi, 2 alföldi (a 3-ik szervezés alatt), 16 erdélyrészi és szomszédos megyei, 7 önálló városi és 34 vidéki és járási, együtt 61 fiókválasztmánya. Ezek gyűjtik be területükről a tagdíjakat, közvetítik a segélyeket, javaslatokat dolgoznak ki stb. A fiókválasztmányok rendezései közül kiemelendő, mint nagyszabású rendezés, a Kolozsvár sz. kir. városi nő- és férfi választmány által, özv. báró Bánffy Zoltánné-Teleki Erzsébet grófnő elnöklete alatt, a f. évi február hó 18-án Kolozsvárt, a Nemzeti színházban megtartott Régi erdélyi lakodalmas bál, mely dr. Szádeczky Lajos kir. tud. egyetemi tanár történelmi feldolgozásában, régi zamatos szöveggel s több mint 120 férfi és nő szereplővel, eredeti diszmagyar, vagy Himfy-empir jelmezben egy régi erdélyi főúri lakodalmat mutatott be a XVIII. század elejéről. A bállal, mely irodalomtörténeti esemény számban ment, hosszasan foglalkoztak a külföldi illusztrált lapok is s maga az előadás az Emkének tisztán **5000 K.-t.** jövedelmezett. Kolozsvár hölgyközönsége aránytollal lepte meg dr. Szádeczky Lajost; a főrendező elnöknek pedig a bál közönsége az emlékezetes előadásról készült egy diszes albummal kedveskedett. A fiókválasztmányok pénztárosai apró tagdíjakban 77 esetben összesen 3.693 K. 58 fillért szállítottak be.

Kedvező a jelentésünk az egyesület *vagyonai állapotáról* is. Ezek szerint az egyesület vagyona folyó évi szeptember 30-án:

a) Kész vagyon bankelhelyezésekben, értékpapirokban, kölcsönökben és ingatlanokban	2,515.243 K. 44 f.
b) Várandóság aláírt tagdíjakban és tárgyalás alatt levő hagyatékokban	220.656 K. 86 f.
	<u>Összesen: 2,735.900 K. 30 f.</u>

Részletesebben kimutatva ez az összeg:

1. Bankelhelyezésekben 4, 4½, 4¾, 5, 5½ és 6%-ra, 8 kolozsvári pénzügyintézetnél 530.528 K. 64 f. és 9 vidéki pénzügyintézetnél 137.635 K. 30 f. együtt	668.163 K. 94 f.
2. Tőzsdei és magán-értékpapirokban, 4, 4½, és 5%-ra	514.006 „ 50 f.
3. Kölcsönökben biztosítva: Kolozsvár sz. kir. városánál 213.193 K. 18 f., Kolozsvári róm. kath. Egyházközségnél 85 350 K. 08 f., Erdélyi Kárpát-Egyesületnél 16.000 K., Orsz. Kolozsvári Siketnéma-intézetnél 4.000 K., Kir. földművelésügyi miniszteri tárczánál Algyógyért 7.492 K. 08 f., Mohai Károlyné-féle haszonélvezeti jog megváltás-előlegezésnél 7.266 K. 67 f., együtt	333.302 „ 01 f.
Átvitel	<u>1,515.472 K. 45 f.</u>

	Áthozat — —	1,515.472 K. 45 f.
4.	Algyógyi gróf Kun Kocsárd-féle alapítványi birtok értéke, régi becslés szerint — — — — — — — — — —	443.114 „ 90 „
5.	Egyéb ingatlanok (Emke-palota, iskolák és óvók épületei, szászvárosi bérbáz, m.-kályáni, tövisi és kolozsvári ingatlanok) ugyancsak a régi becslés szerint — — — — — — — — — —	546.530 „ 78 f.
6.	Kötelezvényileg biztosított várandóságok (tagdíjak) — — — — — — — — — —	109.422 „ 24 f.
7.	Fölszerelések — — — — — — — — — — — — — — — —	7.402 „ 68 f.
8.	Készpénzkészlet, postatakarékpénztár és előlegek — — — — — — — — — —	2.722 „ 63 f.
9.	Tárgyalás alatt levő hagyatékok — — — — — — — — — — — — — — — —	111.234 „ 62 f.

Összesen: **2,735.900 K. 30 f.**

Megjegyzendő, hogy a 4. pont alatti tétel még mindig csak a 13 év előtti 443 114 K. 90 f. régi becsértékben szerepel, holott a legújabb hivatalos adatok szerint:

Ad. 4) Az algyógyi gróf Kun Kocsárd-féle alapítványi birtok jelenlegi becsértéke a következő:

a)	Termény-, anyag és állatszámadásban — — — — — — — — — —	89.419 K. 96 f.
b)	Kerti terményekben — — — — — — — — — — — — — — — —	19.378 „ 84 f.
c)	Méhészet —	239 „ 48 f.
d)	Irodai szerek és anyagok — — — — — — — — — — — — — — — —	514 „ 18 f.
e)	Épületek, gépek, eszközök és termek felszerelési költsége — — — — — — — — — —	191.933 „ 18 f.
f)	Eredetileg átvett épületek értéke — — — — — — — — — — — — — — — —	57.369 „ — f.
g)	Földbirtok becsértéke a helyi árak szerint — — — — — — — — — — — — — — — —	500.000 „ — f.

Összesen 858.854 K. 64 f.

Az igazgató választmány ily értelemben f. évi okt. hó 12-én tartott ülésében a pénztári hivatalnak 9. jegyzőkönyvi sz. alatt el is rendelte a kiigazítást, de ez már csak a jövő közgyűlésre lesz keresztülvive.

Hasonlóképen nem szerepel a 6) pont, Várandóságok czime alatt az algyógyi alapítványi birtokunk mellett levő s Hunyadmegye által 280.000 K. befektetéssel épített marosi vashíd sem, mely az egyesület s illetve az alapítványi birtok révjogának ideiglenes átengedésével szemben, 45 év múlva szerződésileg saját tulajdonul szintén az Emkére száll.

A 2,515.243 K. 44 fillér kész vagyonból a névre szóló és meghatározott egyes alapok állása a f. évi jun. 30-iki nyers-mérleg szerint a következő:

1.	Tőke-alap —	1,612.867 K. 53 f.
2.	I. Ferencz József Ö Felsege népiskolai alapítvány — — — — — — — — — —	50.000 „ — f.
3.	Erzsébet királyné Ö Felsege kisdedővő alapítvány — — — — — — — — — —	50.000 „ — f.
4.	Kun Kocsárd gróf alapítványa régi becslés szerint — — — — — — — — — —	443 114 „ 90 f.
5.	Kossuth Lajos alap —	21.487 „ 74 f.
6.	Gróf Bethlen Gábor nevére tett kulturális emlék alapítvány — — — — — — — — — —	20.000 „ — f.
7.	Kovács Sándor nagy enyedi mérnök alapítványa ez időszertint (lassanként 200 000 koronára növelendő) — — — — — — — — — — — — — — — —	122.051 „ 61 f.
8.	Özv. Mohai Károlyné — Antal Mária magyar-kályáni alapítványa — — — — — — — — — —	100.000 „ — f.
9.	Magyarország asszonyainak lobogó-alapítványa, mint rendelkezési alap —	33 055 „ 16 f.
10.	Szent-Istváni Nemes János alapítványa — — — — — — — — — — — — — — — —	4.048 „ 64 f.
11.	Veress Ferencz 48—49-es honvéd tüzmaster alapítványa — — — — — — — — — —	1.170 „ — f.
12.	Mező-kövesdi néptanító alapítványa (özv. Mohai Károlyné — Antal Mária hagyatéka) —	600 „ — f.
13.	Emke-palota adó-alapja —	22 375 „ 94 f.
14.	Tőke-alaphoz f. évi bevétel —	34.471 „ 92 f.

Együtt — — 2,515.243 K. 44 f.

Csak a régi becslést tartva szem előtt s kizárólag a már birtokban levő készvagyon:

1. Tavalyi közgyűléskor kész vagyon volt augusztus 31-dikén, korona-értékben — — — — —	2,348.699·46.
2. Idei kész vagyon szeptember 30-án — — — — —	2,515.243·44.
Tőke-növekvés tehát kerek 1 év alatt — —	166.543·98.

Ebből 100 000 K. az özv. Mohay Károlyné,- szül. Antal Mária magyar-kályáni ingatlan birtokának szakértőileg megállapított becsértékére esik; 66.543 K. 98 fill. pedig a többi új alapítványokból stb. tőkésített összeg. Vagyis az Emke iránt az áldozatkészség nem fogy, hanem állandóan felszínre van s részben növekedik.

Szám- és pénztár vizsgálat tartatott Gyárfás Benedek és Sárkány Lajos dr. számvizsgálók által f. 1901. április hó 6-án, a mikor is mindent rendben vezetve és hiven megőrizve találtak, miért is Merza Lajos kir. tanácsos, főpénztárosnak és Szekula Ákos ellenőrnek a felmentvény megadását javasolják. Vesztesége az egyesületnek, papirjai vagy a vidéki pénzügyintézeteknél való elhelyezések után nem volt.

Tagjainkat illetőleg belépett a múlt közgyűlés óta 14 alapító 5.420 K. és 270 rendes tag 10.904 K., együtt 284 új tag 16.324 K kötelezettséggel. A régi tagok-közül az új Alapszabályok szerinti kötelezettségbe (10 éves cyklus) átlépett a múlt közgyűlés óta 129 rendes és 28 pártoló; lejárt cyklusát (6 éves) megújította 551 rendes és 214 pártoló tag. Az alapítók között Apponyi Albert gróf az élete végeig fizetni ígért évi 100 frt esedékes VIII-ik részletét, Szentes város a XV-ik évi 100 frtot és Karczag város a VIII-ik évi 100 frtot fizette be. Kétezer koronával lett örökös alapító Csantavéri Törley József budafoki pezsgőgyáros, azzal az óhajttal, hogy az összeg kamataiban főleg az erdélyrészi iparosság körében szolgáljon némi segélyül. Új alapítók lettek ezenkívül 200 200 koronával: Avaffy Károly kir. kuriai bíró és Farnady József ügyvéd Budapesten, Lázár István gróf, főispán Brassóban, Novotny Sándor Alfonz premontrei kanonok, főgymn. tanár Nagy-Váradon, Orbán Miklós földbirtokos Mező-Sámsondon, Pisztorý Mór dr. egyetemi tanár, Léczfalvi Sipos Gábor ügyvéd és Tischler Mór birtokos Kolozsvárt, Wassermann Mór az E. M. K. E.-kávéház tulajdonosa Budapesten. Az új rendes tagok közt van 7, a ki az évi 4 koronás kötelezettségen felül évi 5–20 koronát fizet. A régi Alapszabályok szerint 78 örökös, 2.026 alapító, 7.139 rendes és 1.746 pártoló; együtt 10.989 tagunk van. Már a múlt közgyűlési évben legtöbb új tagot gyűjtött (50-et) Náánásy Géza, az Adria-i biztosító társulat főfelügyelő-kárbecslője Budapesten, a ki a most lefolyt közgyűlési évben ismét 50-et, összesen tehát eddig 100-at gyűjtött és a gyűjtést tovább folytatja. Tagdíjakban befolyt a múlt közgyűlés óta folyó évi október hó 1-ig: örökösöktől 1.000 korona, alapítóktól 8.372 korona 16 fill; régi rendes tagoktól 10.229 K. 56 fillér, pártolóktól 872 korona és új rendes tagoktól 5.188 K. Együtt 25 661 korona 72 fillér. A taggyűjtés és tagdíjak beszédése állandóan egyenletes kitartással foly és Istennek legyen hála, nem eredmény nélkül.

Hagyatékokban befolyt a múlt közgyűlés óta: 1. Züllich István ny. főispán († Kolozsvárt, 1895. márcz. 27.) 1.000 K. 2. Báró Splényi Antal birtokos († Pánádon) 2000 K.-ás hagyatéka részbeni fedezésére 674 K. 18 f. 3. Nagy Ádám szolga-bíró († 1890, Csáki-Gorbón) 400 K. 66 f. 4. Özv. Adler Józsefné-nagyenyesi Borsai Anna († 1900. május 17. Fogarason) 200 K. 5. Bakó János († Maros-Vásárhe-lyen) 200 K. 6. Witnyédy József kir. törvényszéki bíró († Sopronban) 200 K. 7. Tüdös László ügyvéd emlékére († 1900. máj 13.) testvérei, Debreczen, 1 000 K. 8. Kormos Béla dr. emlékére családja 800 K. Összesen **4,474 K. 84 fill.** — Új ha-gyá-tékok a múlt közgyűlés óta: 1. Özv. Nagy-kedei Fekete Sámuelné-, Kendi Kandida, kir. udvari tanácsos neje († Kolozsvárt, 1901. június hó 14.) 200 K.) 2. Kunerwal-der M. Fülöp († Budapesten) 200 K. 3. Nedoroszték János kolozsvári polgár, 1848–49-es honvéd († Kolozsvárt, 1900. május 28.) 200 K. 4. Orbai Antal dr., fő-orvos († Bpsten, 1900. szept. 10-én) 800 K. 5. Simonyi Dániel († Csöszön, Fehérm.) 1.000 K. 6. Wurzinger József († Székesfehérvárt, 1900. jul. 1-én) 200 K. 7. Már-tonfi János († Tordán, 1899. május 10-én) 200 K. Összesen **2.800 K.** Együtt a két

összeg **7.274 K. 84 f.** A kegyelet emléke virasszon a nemes lelkü elhunytak fölött, kiknek utolsó szivdobbanása is a hazáé és a magyarság szent ügyéé vala!

Az egyesület **akcióra** s általán **segélyekre** fordítható évi tőke-kamat és ingatlan utáni jövedelme a f. évben és a f. évtől kezdve a költségvetés szerint **148.882 K. 43 f.**; emelkedés a múlt évihez képest: **6.596 K. 48 f.** E fölött, az immár örökidőkre biztosított, közel másfélszáz ezer K. járadék-összeg fölött rendelkezett az igazgatóválasztmány az idén s fog rendelkezni ezután is, hozzávéve az évenkénti tovább várható tőkevagyon-növekvést, illetve ennek kamatait. Csekély kezdetből jutottunk idáig s hisszük, hogy haladni fogunk, a míg az erdélyi részben a magyarság csak küzdeni fog, s azután is a nemzeti közművelődés számára egy szent vagyon fog itt cselekvőleg örökidőkre rendelkezésre állani!

A felhasználásról behatóan ad számot a B) Részletezés fejezet 22–28 oldala. Ezek szerint az évi jövedelemből fordítatik:

	Rendkívüli	Rendes	Összesen
1. Algyógyi gróf Kun Kocsárd székely földműves iskolára és árvaházra — — — — —	—	45.164 02	45.164 02
2. Hét önálló Emke-iskolára — — — — —	1.080 50	8.545 98	9.626 48
3. Tizenegy kisedővódára — — — — —	50 —	7 200 51	7.250 51
4. Nyolcz gyermekmenedékhelyre — — — — —	500 —	700 —	1.200 —
5. Négy szakiskola támogatására — — — — —	—	1.260 —	1.260 —
6. Néptanítói jutalmakra és egyszersmindenkorra szóló segélyekre — — — — —	2.900 —	288 50	3.188 50
7. Népiskolákra átmeneti külső bevételek után — — — — —	—	1.900 —	1.900 —
8. Székely ipari segélyekre és ösztöndíjakra a Kovács Sándor-féle alapból — — — — —	1.550 —	1 432 —	2.982 —
9. Harminczegy felekezeti iskolára és papi segélyekre — — — — —	4.440 —	1 330 —	5.770 —
10. Népkönyvtárak és népdalaskörök szervezésére — — — — —	—	7.000 —	7.000 —
11. Vegyes segélyekre és kiadásokra — — — — —	—	4.604 03	4.604 03
12. Kulturális alapok és Emke-bérház-alap növelésére közgyűlési határozatok értelmében — — — — —	—	2.644 43	2.644 43
13. Újabb segélyekre év végeig kiosztandólag — — — — —	24.419 38	—	24.419 38
14. Iskolai és óvóépületek, Emke-épületek alaptökéiért — — — — —	—	6.228 74	6.228 74
15. Bérházak fenntartási költségei — — — — —	—	4.404 34	4.404 34
16. Dologi kiadások — — — — —	800 —	7 840 —	8.640 —
17. Kezelési költségek, rendes — — — — —	—	10 000 —	10 000 —
18. Tagdíjbehajtásokért, új tagok gyűjtéséért — — — — —	2.600 —	—	2.600 —
			38.339 88 110.542 55 148.882 43

A 13. pont alatt felemlített összegből az igazgatóválasztmány ezen költségvetés megállapítása óta felhasznált már újabb kulturális segélyekre **33** helyre **15.443 K. 62 f-t**, úgy, hogy év végéig még csak **8.975 K. 76 f.** a kiosztható segély.

A fentiekben az egyesület által rendszeres segélyekkel felkarolt, vagy támogatott helyek, vagy intézmények száma **106**. Ezekhez járul **145** községben ugyanannyi már szervezett népkönyvtár, továbbá **74** népdalaskör, együtt **219**. Ezek közül a f. évben létesült **13** népkönyvtár és **9** népdalaskör, együtt **22**; létesítés alatt van továbbá **22** új népkönyvtár. A vallás- és közoktatásügyi miniszter f. évi jul. 27-én **3.600 K** segélyt bocsátott rendelkezésre újabb népkönyvtárak létesítésére.

Megjegyzendő, hogy a papi fizetések állami és egyházi rendezésével, a választmány megkezdte a maga részéről az ide vonatkozó segélyek fokozatos beszüntetését s e helyett inkább az iskolákat támogatja.

Három kiemelendő új akciója az egyesületnek: Algyógyon a székely földműves iskolával kapcsolatban egy székely árvafiu-szeretetház immár megtörtént beállítása, egyelőre **20** növendékkel, kik a Háromszékmegyei árva fiu-szeretetházból **12** éves korukban kikerülve, Algyógyon jó földműves munkásokká, gazdasági cselédekké és kertészekké ne-

veltetnek; Kis-Barcán az őseik hitére visszatért magyaroknak a korábban létesített templomhoz papilakkal is ellátása s állami kiegészítéssel itt egy önálló papi állomás létesítése; Balázsfalván, az Emke-iskolának — miután itt a folyó évtől áll. iskola létesült — felhagyásával, az iskola mellé egy kéttanerejű új kisdudóvoda létesítése. Az első akció már bevezetve, a második a befejezéshez közeledik, a harmadikra az épület és a szükséges pénztöke meg van, csak az állami iskolának kiköltözését várjuk az Emke épületéből, melyet ideiglenesen, míg az állam a maga épületét felemeli, használatra átengedtünk.

Alig a tavaly emelt aranykúti iskolánk egy egész falát a mezőségi rossz anyag miatt, sajnos, az idén újra kellett építeni.

Foganatba vette legújabbán a választmány az *Ifjusági egyesületek* szervezését is, melyek Alapszabály-tervezetét a Besztercze-Naszódvármegyei választmány dolgozta ki. Törekvésünk az, hogy a népiskola mellett mindenütt egymással kapcsolatban szervezve legyen a népkönyvtár, népdalokör és az Ifjusági-egyesület. utóbbi rendszeren tüzoltó-egyesülettel is kapcsolatban. Az újonnan kidolgozott Ifjusági-egyesületi Alapszabály szerint, az E. M. K. E. védelme alatt létesülő ezen községi kis társulások célja: „Isten-, hazá-, család- és embertársaink szeretetének és általán az erkölcsi életnek ápolása.“ A tagok: itjak és leányok lehetnek. Népkönyvtári, népdaloköri és ifjusági-egyesületi nyomtatott Alapszabályokkal kívánatra bárkinek díjtalanul szolgál az egyesület.

Közgazdasági tevékenységünk köréből az Erdélyi iparpártoló szövetséggel kapcsolatban, mely az Emke alkotása, folytattuk a *honi ipari cikkek* propagálását, — némely hasznos fogyasztási cikkre nézve, melynek honi eredetéről helyszíni kiszállítás alapján is meggyőződünk, az E. M. K. E. neve használatának engedélyezésével is. Élvezeti, vagy oly cikkekre, melyek az egyesület feladatától távolabb esnek, megkeresés daczára sem adunk az Emke-czim használatára nézve engedélyt, kivéve, ha oly cikkről volt szó, mely tiszta magyar jellegű, vagy a melylyel veszedelmes importot kell kiszorítani. Ily alapon engedélyt adtunk eddig az alábbi iparcikkekre nézve, melyek után hálából az Emke erkölcsi pártfogásáért s részben a költségek megtérítése czimén, a következő jótékony czélú jutalék is jegyeztetett elő:

1. Emke-gyujtó után, készíti a Temesvári első gyujtógyár r.-t., Temesvárt, 1898. nov. 1-től — — — — —	13,898 K. 04 f.
2. Emke-levelepapír után, készíti a Rigler József Ede-féle papírneműgyár r.-t. Budapesten, 1901. jul. 16 tól — — —	1600 „ — „
3. Emke-ténta és Emke-pecsévtiasz után, készíti a Hochsinger Testvérek cég Budapesten, 1901. jul. 1-től — — —	87 „ 22 „
4. Emke-gyertya és Emke-szappan után, készíti a «Flora»-gyár r.-t. Budapesten, 1900 máj. 1-től — — — — —	376 „ 09 „
5. Emke-szivar-kahüvely és Emke-szivar-kapapír után, készíti Halász Ferencz és Pál cég Budapesten, 1900. szept. 1-től — — — — —	314 „ 69 „
6. Emke-fűtőcsöves cserépkályha után, készíti a Frank-Kiss János fiai cég Kolozsvárt, 1900. aug. 1-től — — — — —	64 „ 50 „
7. Emke-kékfesték (Ultramarin) után, készíti a Stiassny Testvérek és Társa cég Budapesten, 1900. márcz. 15-től — —	200 „ — „
8. Emke-pamutvászon után, készíti a Magyar pamut-ipar r.-t. Ujpesten, 1900. márcz. 30-tól — — — — —	58 „ 77 „
9. Emkerizskeményítő után, készíti az «Unio» keményítő gyárak, Beimel és Basch, Budapesten, 1901. márcz. 1-től	1 160 „ 88 „
10. Emke-édespaprika után, készíti Kisági József Szegeden (különleges magyar voltáért engedélyezve), 1901. május 1-től	71 „ 31 „
11. Emke-mellény és Emke-czirake után, készíti Schwarz Lajos posztógyáros Budapesten, 1900. jan. 25-től — —	517 „ 69 „
Összesen — —	18.349 „ 19 „

Engedélyt adtunk még Emke-örpefenyőfürdő-kivonatra is, mely lyel hegyvidéki lakosságunknak akarunk új kenyérkereseti forrást nyitani és Emke-irodaipadlófenymázra, mely czikkből szintén igen nagy a külföldi behozatal.

Hogy mennyire indokolt a honi ipar pártolása szempontjából a kizárólagosság engedélyezése, bizonyítja az Emke-gyújtó példája, melynek 21 hónapi megindulása óta, az eddigi 8% magyar származású svéd-fajta gyújtó Magyarországon egyszerre 25%-ra emelkedett, a mennyiben a temesvári gyújtógyár példájára a többi magyar gyújtógyárak is ily termelésre is berendezték magukat s azóta az osztrák gyújtó behozatal évente progressive 2.000 - 2.000 mm-val csökkent s ez a csökkenés folyton tart. Ezen a többleten az összes magyar gyárak osztozkodnak. Mindenik a mi példánkon egy egy más erkölcsi testülettel szövetkezett. Ez az Emke-gyújtó megindulása előtt nem volt. Emléül a temesvári Emke-gyújtó jövedelméből Budapesten és Kolozsvárt egy-egy Székely-házat akarunk majd létesíteni, a melyben székely származású iparos és más tanulók nyernek majd tanulási idejük alatt fedezet és elhelyezést. A honi ipar védelme érdekében sajnálattal említjük meg itt is azt az alaptalan és hazafiatlan támadást, melyet az egyik kolozsvári krajezáros ujság intézett volt az Emke-levélpapírok ellen, minek minden ízében kétségtelen honi eredete mellett a Balogh Károly Emke jegyző vezetése alatt f. évi szept. 27-én megejtett helyszíni gyárvizsgálat adott tanubizonyyságot.

Mint egy sajnálatos balsikert aratott akciónkat emlitem meg azon kezdeményezésünket, melyet a cs. és kir. közös haditengerészet géptanuló iskolájába és gépészeti tanfolyamára megfelelő iparos székely ifjak felvétele tárgyában indítottunk meg. A pólai cs. és kir. matrózhadtestparancsnokság az idevonatkozólag általunk felszerelten beküldött 4 drb. kérvényt (pedig két székely ifjut Romániából akartunk vissza hozni ez által) azzal utasított vissza, hogy a német nyelv feltétlen tudása kívántatik. Ilyen egyszerű székely ifju pedig nincs

Egyesületi **halottaink** közül első helyen áll Kormos Béla dr. előbb verseczi, utóbb budapesti kir. közjegyző, egyesületünk örökös tiszteleti tagja, kit f. évi márczius hó 5-én ragadt el Budapesten a kérlelhetetlen halál. Az Emke megindulásakor első volt, ki 1885. aug. 25-én tollat ragadván, az egyesülethez intézett levelében, „háztartási költségei alábbszállításával“ 5 évre félévenként előre fizetendőleg évi 600 koronát ajánlott fel, „az erdélyrészi magyarságot az anyaállammal összekötő legrövidebb utvonálnak kulturális helyre állítására,“ mely összeg kifizetése után újabb 10 évre évi 200 koronát ajánlott fel ugyan azon célra. Ezen alapítvány következtében létesült a jelzett utvonalon, az alapító hozzájárulásával, az Emke első intézménye, az ördögkúti Emke kiseddóvó, melyet az elhunyt alapító nevérol nevezünk el s mely fennáll máig. Igazgató-választmányunk, elhunyt tiszteleti tagunk márczius 7-én Budapesten végbe ment temetésén küldöttségileg képviseltette magát, a ravatalra koszorut helyezett s — kegyeletes gyászának jegyzőkönyvi megörökítésével — részvétiratot intézett a gyászoló családhoz. Vele ismét egyike dőlt ki az Emke alapvetőinek, kiknek hazafias tüze és lángja vajha a siron tul is átöröklődnek az utókorra, melynek feladata lesz a magyarság eszméjét tovább ápolni s fejleszteni. — Kegyeletes köteleességet teljesített az igazgató-választmány, midőn testületileg vett részt az egyesület önfeláldozó, buzgó pénztárosa édesanyjának, özv. M e r z a Izsákné-, szül. C z i n k Mária urnőnek 1900. szept. 16-án Kolozsvárt végbe ment temetésén, részvétiratot intézván a hátra maradt, hü fiuhoz s koszoru megváltás czimén az elhunyt fennkölt lelkü urnő nevére a tagok egy 220-koronás emlékkoszoru-alapítványt létesítvén. — Alapító és rendes tagjaink közül többen hunytak el a lefolyt évben is.

És ezzel zárjuk is, az átolvashatás kedvéért a legrövidebbre összevont jelentésünket, miről bővebben a B) Részletezés fejezet számol be s még közelebbi adatokat találhat az érdeklődő az „E. M. K. E.“ havi értesítőben, hol az egyesületi élet minden aprólékos mozzanataról havonta tájékoztattuk a tagokat. Nekünk itt még csak egy óhajításunk lehet, vajha a t. Közgyűlés és a tagok véleménye munkásságunk ezen képe után reánk nézve felmentő legyen!

Tisztelettel

Kolozsvárt, 1901. okt. 21-én, az Igazgató választmány megbízásából:

T. alelnök-főtitkár,